

розглядуваної слідчої (розшукової) дії.

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bibliotekar.ru/istoria-prava-rossii/3.htm>

2. Кримінально-процесуальний кодекс України : Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – Х. : Одиссей, 2012. – 360 с.

3. Белкин Р.С. Курс криминалистики: Криминалистические средства, приемы и рекомендации : в 3-х томах. – М. : Юристъ, 1997. – Т. 3. – 480 с.

Литвиненко Наталія Олександрівна
ад'юнкт Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

Протидія злочинним проявам є одним з основних завдань правоохоронних органів України, зокрема Національної поліції. У даній діяльності застосовуються засоби і методи, розроблені багатьма юридичними науками, серед яких одне з основних місць займає криміналістика. З огляду на те, що відповідно до Конституції України найвищою соціальною цінністю визнаються людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека, забезпечення яких є головним обов'язком держави, то корисливо-насильницькі злочини можна віднести до злочинів із значним рівнем суспільної небезпечності.

Напрямок розслідування корисливо-насильницьких злочинів та засоби вирішення тактичних завдань, що постають на його етапах, багато в чому залежать від вихідної слідчої ситуації. Якщо під слідчою ситуацією розуміти певну сукупність інформації про подію злочину і причетних до нього осіб, яка відома слідчому на певному відрізку розслідування, то можна виділити кілька типових ситуацій у разі вчинення нападів з корисливих мотивів. Це напади, що вчиняються: 1) на відкритій місцевості щодо службових або приватних осіб; 2) на осіб, які перебувають у службових приміщеннях; 3) на осіб, що перебувають у житлових приміщеннях; 4) на осіб, які перебувають у транспортних засобах як водії або пасажери.

На початковому та наступному етапах розслідування доцільно виділити чотири типові ситуації:

- 1) підозрювана особа (група осіб) встановлена і затримана;
- 2) підозрювана особа (група осіб) встановлена, але не затримана;
- 3) частина підозрюваних осіб встановлена і затримана, інша частина не встановлена;
- 4) є певні дані про злочинця, але підозрюваний не встановлений.

Вирішення багатьох завдань розслідування спрощується у випадку затримання підозрюваного при вчиненні корисливо-насильницького злочину на місці вчинення нападу, передачі майна, у результаті переслідування по гаярчих слідах. В інших ситуаціях потрібна ретельна перевірка і багаторічне

доказування багатьох обставин злочину, що розслідується.

У даній ситуації на перший план виступає завдання з розшуку і затримання підозрюваних та організації відповідних тактичних операцій [2, с.10–11; 3, с.63–69; 4, с.67–72; 5, с. 20–24].

Розшук злочинця є складним завданням у зв'язку з цілим комплексом дій з ухилення від відповідальності: міграції, тобто переміщення з одного населеного пункту в іншій у межах якого-небудь регіону, держави чи навіть за її межами, проживання поза населеними пунктами, перехід на нелегальне становище, застосування прийомів та засобів для зміни зовнішності, прізвища, імені і по батькові, фальсифікації автобіографічних відомостей, використання підроблених документів, що засвідчують їхню особистість, інсценування загибелі, від'їзду за кордон і ін. [6, с.32–34].

Прогнозування можливих місць укриття злочинця, що розшукується, здійснюється з урахуванням різних факторів: наявності заздалегідь підготовлених місць переховування, злочинного досвіду, мотивів укриття, інтелектуальних якостей, рис його характеру, кола і характеру зв'язків, можливості і необхідності підтримки контакту (спроб його налагодити) з іншими співучасниками скоєного злочину, особливо в тих випадках, коли в останніх залишилося викрадене майно. Такі обставини виявляються шляхом всебічного і послідовного вивчення особистості підозрюваного, що ховається, і слідчої ситуації на момент його розшуку [7, с. 69–76].

Вивчення особистості підозрюваного являє собою комплексне дослідження даних про життєдіяльність суб'єкта до вчинення ним злочину, про його психічні, фізичні властивості, роль у підготовці, вчиненні й приховуванні злочину, про його посткримінальну поведінку, позицію, зайняту в ході розслідування, що проводиться.

Такі дані слідчий може отримати з показань самих підозрюваних, свідків, потерпілих, родичів, товаришів по роботі, інших підозрюваних, характеристик, виданих за місцем навчання, роботи, служби, проживання, за місцем відбування покарань, з матеріалів колишніх кримінальних справ, адміністративних проваджень, оперативно-розшукових справ і обліків, шляхом особистих спостережень і бесід з підозрюваним.

Комплексний аналіз даних про особистість підозрюваного дозволяє:

- прогнозувати його поведінку в ході допиту й інших слідчих (розшукових) дій з його участю, можливу зміну позиції, зайнятої ним спочатку, сприяння чи протидію розслідуванню;

- з урахуванням зайнятої ним позиції – повного визнання своєї провини, часткового визнання чи повного її заперечення – правильно вибрати тактичні прийоми і психологічні засоби впливу при проведенні слідчих (розшукових) дій за його участю;

- визначити роль даної особи у злочинній групі;

- висунути і перевірити версію стосовно його причетності до інших, ще не розкритих злочинів;

- виявити причини, що спонукали його до вчинення даного злочину чи ряду корисливо-насильницьких злочинів, а також умови, що сприяли реалізації його злочинного задуму.

В іншій слідчій ситуації, коли ряд злочинів залишається нерозкритим, необхідна ретельна аналітична робота з виявлення, порівняння й оцінки співпадаючих і розбіжних криміналістично значимих ознак, що дозволяє висунути версію про вчинення вивчених злочинів тією самою особою чи групою осіб. Таку роботу, на нашу думку, необхідно вести кожному керівнику слідчого підрозділу в масштабі району, міста, області і держави в цілому. Вивчення практики показує, що корисливо-насильницькі злочинні угруповання нерідко чинять злочини на території різних районів і областей, а іноді і за межами України.

1. Організація розслідування окремих видів злочинів : навч. посібник / за заг. ред. А.Ф. Волобуєва. – Х. : ХНУВС, 2010. – 568 с.
2. Тактические операции и эффективность расследования // Межвуз. сб. науч. трудов. – Свердловск : Свердлов. юрид. ин-т, 1986. – 136 с.
3. Коновалова В.Е. Версия: концепция и функции в судопроизводстве / В.Е. Коновалова. – Х. : Консум, 2000. – 176 с.
4. Крылов И.Ф. Розыск, дознание, следствие // Крылов И.Ф., Бастрыкин А.И. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1984. – 217 с.
5. Сербулов А.М. О взаимодействии следователя и работников милиции при розыске скрывшихся преступников / А.М. Сербулов // Криминалистика и судебная экспертиза. – К. : РИО МВД УССР, 1968. – Вып. 5 – С. 7–13.
6. Коновалов Е.Ф. Розыскная деятельность следователя / Е.Ф. Коновалов. – М., 1973. – 167 с.
7. Кагин Е.К. Роль следственной ситуации в повышении эффективности розыска / Е.К. Кагин // Тактические операции и эффективность расследования. – Свердловск, 1986. – С. 69–76.
8. Тіщенко В.В. Основні напрями розслідування нападів за корисливими мотивами / В.В. Тіщенко // Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць. – Одеса, 2004. – Вип. 21. – С. 243–246.

Почтова Євгенія Сергіївна
ад'юнкт кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ПОІНФОРМОВАНOSTІ СЛІДЧОГО ПРО ЗАХВОРЮВАННЯ УЧАСНИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗОМ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ТА ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Сьогодні з особливою гостротою постає питання щодо поширення в Україні туберкульозу, яким заражаються усе більше людей.

Туберкульоз забирає життів більше, ніж усі інші інфекційні та паразитарні хвороби разом узяті. У 1993 році Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) оголосила туберкульоз глобальною проблемою людства. Таку заяву ВООЗ у своїй історії зробила вперше. Щороку у світі реєструють більше 8 млн. вперше виявлених хворих на туберкульоз, помирають від туберкульозу близько 2 млн. людей (5000 у день) [1].

Способи передачі захворювання різноманітні. Окрім того, час, коли особа дізнається про хворобу, може коливатися від декількох годин до декількох